

TABİİ TOHURLAMA BOĞALARINA DAİR TEBLİĞ

BİRİNCİ BÖLÜM Başlangıç Hükümleri

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Tebliğin amacı ve kapsamı; damızlık hayvan yetiştiriciliği yapılan işletmelerde tabii tohumlama amaçlı kullanılacak damızlık sığır cinsi boğalara (manda dâhil) izin verilmesine ve bu boğaların kontrolü ile tabii tohumlamada kullanılmak üzere ithalatı yapılacak damızlık sığır cinsi boğalarda (manda dâhil) aranan teknik ve verim şartlarına dair usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, 8/12/2011 tarihli ve 28136 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Suni Tohumlama, Tabii Tohumlama ve Embriyo Transferi Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğe dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

- MADDE 3-** (1) Bu Tebliğde geçen;
- a) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
 - b) Damızlık belgesi: Ana ve babası bilinen ve kayıt sisteminde kayıtlı damızlık hayvanlar için; pedigrî, damızlık sertifikası veya damızlık belgesi adıyla düzenlenen kimlik belgesini,
 - c) Damızlık hayvan: Irkına özgü morfolojik özellikleri gösteren vasıflı ve belgeli sığır cinsi hayvanı,
 - ç) Damızlık sertifikası: Tabii tohumlama boğası ithalatında, ana ve babası bilinen ancak cetlerinin verim kayıtları bilinmeyen damızlık hayvanlar için düzenlenmiş belgeyi,
 - d) Genel Müdürlük: Hayvancılık Genel Müdürlüğünü,
 - e) Hastalıktan ari işletme: Bakanlık tarafından hastalıktan ari işletme sertifikası verilen hayvancılık işletmesini,
 - f) Hayvan pasaportu: 2/12/2011 tarihli ve 28130 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği kapsamında Bakanlıkça belirlenen hayvana ait bilgileri içeren il/ilçe müdürlüğü veya yetkilendirilmiş kurum veya kuruluş tarafından imzalı olarak veya elektronik ortamda düzenlenen belgeyi,
 - g) Hayvancılık işletmesi: Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği kapsamında bulunan hayvanların barındırıldığı, tutulduğu, bakıldığı veya beslendiği herhangi bir tesis, kuruluş veya etrafı çevrili açık alan çiftliği durumundaki yerleri,
 - ğ) İl müdürlüğü: Bakanlık il tarım ve orman müdürlüklerini,
 - h) İlçe müdürlüğü: Bakanlık ilçe tarım ve orman müdürlüklerini,
 - ı) Pedigrî: Tabii tohumlama boğası ithalatında, ihracatçı ülkenin soy kütüğüne kayıtlı, kulak numarası, ırk, doğum tarihi, yetiştirici ve sahibi ile hayvanın cetlerine ait bilgileri ve/veya verimlerini belirten belgeyi,
 - i) Sığır cinsi hayvan: Et veya süt üretimi, damızlık veya diğer amaçlarla yetiştirilen, Bos taurus, Bos indicus, Bubalus bubalus/bubalis (manda) ve Bison bison (bizon) türleri dâhil her yaştaki sığır ve mandaları,
 - j) Soy kütüğü: Yetiştirme ve verim kayıtları tutulan işletmelerde mensup olduğu ırkın özelliklerini taşıyan hayvanlar için oluşturulan kayıt sistemini,
 - k) Tabii tohumlama boğası izni: Hayvancılık işletmelerinde tabii tohumlama amaçlı kullanılacak damızlık sığır cinsi boğalara verilen izni,
 - l) TÜRKVET sistemi: Bakanlık tarafından oluşturulan, işletme, hayvan sahibi ve hayvanların kimlik ve hareket bilgilerinin kayıt altına alındığı ve izlendiği veri tabanını,
 - m) Veri tabanı: Bakanlık kayıt sistemlerini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Genel hükümler

MADDE 4- (1) Damızlık hayvancılık işletmelerinde tabii tohumlamada kullanılacak damızlık sığır cinsi erkek hayvanlar için il müdürlüğünden tabii tohumlama boğası izni alınır.

(2) İzin alınan tabii tohumlama boğası, sadece izin verilen hayvancılık işletmesinde kullanılır, başka bir işletmeye nakledildiğinde veya satıldığında yeni hayvan sahibi tarafından tekrar izin alınır.

(3) Tabii tohumlama boğaları, hayvan nakillerine dair Bakanlık tarafından belirlenen usul ve esaslara göre sevk edilir ve sevk edilme tarihinde herhangi bir hastalık belirtisi göstermemesi gerekir.

(4) Hayvanların tanımlanması, tescili ve izlenmesine ilişkin mevzuata uygun kulak küpesi bulunmayan boğalar tabii tohumlama boğası olarak kullanılamaz.

(5) Tabii tohumlama adayı boğaların TÜRKVET sistemi ile Bakanlık ıslah sistemlerine kayıtlı olması gerekir.

(6) Hastalıktan arı işletmelerde bulunan düve/ineklerin tabii tohumlama boğası tarafından aşımına izin verilmez.

(7) Soy kütüğüne kayıtlı olan sütçü ve kombine ırk düve/ineklerin tabii tohumlama boğası tarafından aşımına izin verilmez.

(8) İzin verilen tabii tohumlama boğalarından sperma üretimi yapılamaz.

(9) Tabii tohumlama boğası işletmede ayrı bir bölmede bulundurulur. Kızgınlık gösteren aynı ırktan sığır cinsi dişiler ile çiftleşmesi bu bölmede sağlanır. Serbest sistem yetiştiriciliği yapılan elli baş ve üzeri sığır yetiştiriciliğinde ve mandalarda aşımın takip edilmesi kaydı ile sınıf usulü aşımına izin verilir.

(10) Aynı bölme içerisinde bulunan ya da birlikte bakım beslemesi yapılan sürü içerisinde, tabii tohumlama izni verilen boğalardan başka, altı aydan büyük erkek hayvan bulundurulamaz.

(11) Sağlık testleri için tabii tohumlama boğalarına yapılacak her türlü uygulama, il/ilçe müdürlüğü resmî veteriner hekimi tarafından yapılır.

(12) Bu Tebliğ kapsamında yaptırılacak tüm test ve analiz masrafları tabii tohumlama boğasının sahibi olan kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından karşılanır. Bakanlık tarafından gerek görülmesi hâlinde, ilave test ve analizler istenilebilir.

(13) Bu Tebliğ kapsamında yaptırılan tüm test ve analiz sonuçları, analizi yapan laboratuvar tarafından il müdürlüğüne bildirilir.

(14) Tabii tohumlama boğasının kesimi, ölümü veya satılması durumu sahibi tarafından en geç on beş gün içerisinde il müdürlüğüne bildirilir. İl müdürlüğü tarafından boğanın izni iptal edilir ve on beş gün içinde Bakanlık veri tabanındaki iznin iptali için, Bakanlık ile kayıtlı olduğu merkez birliğine bildirilir.

(15) Bu Tebliğ kapsamında belirtilen tüm test ve analizler, veteriner teşhis ve analiz laboratuvarları mevzuatı doğrultusunda, Bakanlık tarafından belirlenen ve onay verilen resmî laboratuvarlarda, Bakanlıkça belirlenen test metotlarına göre yaptırılır. Bakanlık tarafından onay verilen laboratuvarlar, alınacak numuneler ile test metotları Bakanlık internet sitesinde yayınlanır.

(16) Bakanlık tarafından gerek görülmesi durumunda tabii tohumlama boğasından doğan buzağılarda ebeveyn doğrulaması için DNA testi yaptırılabilir.

(17) Tabii tohumlama boğası kullanılan işletmelerde aşım gerçekleştikten sonra; işletmede tohumlama kayıtlarından sorumlu personel tarafından EK-1'deki form doldurularak on beş gün içinde il müdürlüğüne bildirilir ve il müdürlüğü tarafından bilgilerin veri tabanına kaydı yapılır.

(18) İzin verilen boğalar, yılda en az bir kez olmak üzere bu Tebliğ hükümlerinde belirtilen hususlar yönünden il müdürlüğü tarafından denetlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tabii Tohumlama Boğasında Aranacak Teknik Kriterler ve Verim Şartları

Teknik kriterler

MADDE 5- (1) Tabii tohumlama boğasının fenotipik özellikleri bakımından ırkının özelliklerini taşıması gerekir. Fenotip uygunluk raporu, il müdürlüğünde görev yapan bir veteriner hekim ile bir ziraat mühendisinden (zooteknist) oluşturulacak heyet tarafından yerinde tespit edilerek düzenlenir.

(2) Boğanın on iki aydan büyük yaşta olması gerekir.

(3) Boğaların saflık oranının en az %87,5 veya A kategorisinde olması ve etçi ırk boğaların boğa dâhil en az iki jenerasyonu, sütçü ve kombine ırkların ise boğa dâhil en az üç jenerasyonu gösteren ve en fazla altı ay öncesine ait güncel bilgileri içeren damızlık belgesinin olması zorunludur.

(4) Sütçü ve kombine ırklarda boğanın anası ithal ise, anasının 8 inci maddede belirtilen verim şartlarını sağlaması ve bu bilgilerin damızlık belgesinde bulunması gerekir.

Siyah alaca (holstein) ve simental ırkı boğalarda aranan verim şartları

MADDE 6- (1) Boğanın, verim özellikleri yönünden aşağıda belirtilen hususlardan en az birini karşılaması zorunludur:

a) Boğanın anasının, anasının laktasyon süt verimi kayıtlarının bulunmaması ya da yüz seksen günün altında olması durumunda anneannesinin; üç yüz beş günlük birinci laktasyon süt verimi veya birden fazla laktasyon süt verisi varsa ortalamasının en az EK-2'de belirtilen kriterlere uygun değerlerde olması ve bu değerlerin damızlık belgesinde bulunması gerekir.

b) Aday boğa için (a) bendinde belirtilen şartların belgelendirilememesi durumunda boğanın aşağıda belirtilen prosedürlere göre genomik testten geçmesi ve test sonuçlarının Bakanlık tarafından belirlenen ve Bakanlık internet sitesinde yayınlanan kriterlere uygun değerlerde olması gerekir;

1) Genomik test yaptırılan boğaların Bakanlık tarafından belirlenen ve Bakanlık internet sitesinde yayınlanan genetik kusurlardan ari olması, DNA testinin de yaptırılması gerekir.

2) Genomik test, genetik kusur analizleri ve DNA testi için numune, EK-3'te belirtilen hususlar doğrultusunda alınır ve Bakanlık tarafından belirlenen test merkezine gönderilir. Test sonuçlarına yapılacak itirazlarda şahit numunede analiz tekrarı yapılır ve analiz sonucu kesindir.

3) Yapılan genomik test sonuçları boğanın genomik damızlık değeri hesaplanmak üzere Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliğine gönderilir, sonuçlar Bakanlık ıslah veri tabanına kayıt edilir.

Siyah alaca (holstein) ve simental ırkı dışındaki diğer sütçü, kombine, etçi ırk veya manda boğalarında aranan verim şartları

MADDE 7- (1) Siyah alaca (holstein) ve simental ırkı dışındaki diğer sütçü, kombine ırkı boğaların anasının, anasının laktasyon süt verimi kayıtlarının bulunmaması ya da yüz seksen günün altında olması durumunda anneannesinin; üç yüz beş günlük birinci laktasyon süt verimi veya birden fazla laktasyon süt verisi varsa ortalamasının en az EK-2'de belirtilen değerlerde olması ve bu değerlerin hayvanın damızlık belgesinde bulunması gerekir.

(2) EK-2'de belirtilen ırkların haricinde izin başvurusu yapılan boğanın anasında; sütçü ırk ise avrupa kırmızısı ırkların, kombine ırk ise simental ırkının laktasyon süt verimi özellikleri aranır.

(3) Yerli ve etçi ırk boğalarda verim özellikleri aranmaz.

(4) Manda boğası anasının, anasının süt verim kayıtlarının bulunmaması ya da yüz seksen günün altında olması durumunda anneannesinin; iki yüz yetmiş günlük laktasyon süt verimi ortalamasının en az 1800 kg olması gerekir.

İthal edilecek tabii tohumlama boğalarında aranan şartlar

MADDE 8- (1) Tabii tohumlama amaçlı boğa ithalatında; başvuru, kontrol belgesi düzenlenmesi, seçim heyeti görevlendirilmesi işlemleri ile ithalatçının yükümlülükleri ve yaptırımlar damızlık sığırların ithalat mevzuatı kapsamında yürütülür. Başvuru dilekçesinde ithal edilecek olan boğaların tabii tohumlama amaçlı getirildiği belirtilir.

(2) İthalatı yapılacak tabii tohumlama boğasının aşağıda belirtilen şartları sağlaması gerekir:

a) Bakanlık tarafından damızlık büyükbaş hayvan ithalatına izin verilen ırklardan olması.

b) İthal edilecek boğaların seçim gününde en az on iki, en fazla yirmi dört aylık yaşta, manda boğalarının ise seçim gününde en az on sekiz, en fazla yirmi dört aylık yaşta olması.

c) Etçi ırklarda boğa adayı dâhil en az üç, sütçü ve kombine ırklarda boğa adayı dâhil en az dört jenerasyonu gösteren ve en fazla altı ay öncesine ait güncel bilgileri içeren, ithal edildiği ülkenin yetkili otoritesi tarafından onaylanan ve imzalanan damızlık belgesinin olması.

ç) Boğanın saflık oranının en az %87,5 veya A kategorisinde olması ve bunun damızlık belgesinde belirtilmesi.

d) Avrupa Birliğine üye ülkelerden ithal edilen boğaların; Avrupa Birliğinin güncel direktiflerine uygun düzenlenen ve onaylanan damızlık belgesinin olması ve üzerinde bulunan kısaltmaların uluslararası normlara uygun olması.

e) Kulak küpesi ile tanımlanmış olması.

f) Fenotipik olarak ırk özelliklerini göstermesi.

g) Sütçü ve kombine ırklarda, ithalatı yapılacak boğanın anasının; anasının laktasyon süt verimi kayıtlarının bulunmaması ya da yüz seksen günün altında olması durumunda anneannesinin üç yüz beş günlük birinci laktasyon süt verimi veya birden fazla laktasyon süt verisi varsa ortalamasının en az EK-2'de belirtilen kriterlere uygun değerlerde olması ve bu değerlerin damızlık belgesinde bulunması.

ğ) Siyah alaca (holstein) ve simental ırkı aday boğalar için (g) bendinde belirtilen şartların belgelendirilememesi durumunda boğanın genomik testten geçmesi ve test sonuçlarının Bakanlık tarafından belirlenen ve internet sitesinde yayınlanan kriterlere uygun değerlerde olması.

h) Belirtilen ırkların haricinde izin başvurusu yapılan tabii tohumlama boğasının; sütçü ırk ise avrupa kırmızısı ırkların, kombine ırk ise simental ırkının laktasyon süt verimi şartlarını taşıması.

ı) Siyah alaca (holstein) ve simental ırkı boğaların Bakanlık tarafından belirlenen ve Bakanlık internet sitesinde yayınlanan genetik kusurlardan ari olması, DNA testinin bulunması ve bu bilgilerin damızlık belgesinde yer alması ya da yetkili otorite tarafından onaylanan ek deklarasyonla belgelendirilmesi.

i) Sütçü ve kombine ırkı boğaların, suni tohumlama ya da embriyo transferinden doğmuş olması, DNA testinin bulunması ve bu durumun damızlık belgesinde belirtilmesi ya da yetkili otorite tarafından onaylanan ek deklarasyonla belgelendirilmesi.

(3) İthalatı yapılacak manda boğası anasının, anasının laktasyon süt verimi kayıtlarının bulunmaması ya da yüz seksen günün altında olması durumunda anneannesinin; iki yüz yetmiş günlük laktasyon süt verisi ortalamasının en az 2000 kg olması gerekir.

(4) İthal edilecek manda boğaları ile ebeveyninin Akdeniz tipi olması gerekir.

(5) Sahibi olduğu kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından, ithalatı tamamlanan boğalara 11 inci madde doğrultusunda tabii tohumlama boğası izni almak için en geç bir ay içerisinde il müdürlüğüne başvuru yapılması zorunludur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tabii Tohumlama Boğasında Aranacak Sağlık Şartları

Boğada aranan sağlık şartları

MADDE 9- (1) Tabii tohumlama boğalarında aşağıda belirtilen genel sağlık şartları aranır:

a) Boğaların tabii tohumlamada kullanılmasından önceki en az otuz günlük sürede aşağıda belirtilen şartları taşıması gerekir:

1) Aşım yapacağı işletmede bulunması.

2) İhbari mecburi bir hastalık sebebiyle bu türe özgü oluşturulmuş kısıtlı bölgede yer almayan işletmede tutulmuş olması.

3) İhbari mecburi bir hastalık sebebiyle bu türe özgü oluşturulmuş kısıtlı bölgelerde bulunan hayvanlarla temas etmemiş olması.

4) Bulaşıcı hayvan hastalıkları yönünden klinik belirti göstermemesi.

b) Aday ve izinli boğalarda; gelişim bozukluğu, anomali, kaşeksi, topallık, körlük ve benzeri fiziki ve ortopedik kusurlar, venereal hastalıklar ile tümör, apse, konjonktivit, deri hastalıkları gibi patolojik durumların bulunmaması, genel kondisyonunun iyi ve sağlıklı bir görünüme sahip olması, testislerin skrotal keseye inmiş ve birbirine simetrik olması, penisin yapısında frenulum, penis kısalığı gibi kusurlar ile prepusyumda fimozis ve parafimozis gibi kusurların bulunmaması gerekir.

(2) İşletme tarafından talep edilmesi ve il müdürlüğü tarafından uygun görülmesi hâlinde boğalara; enzootik sığır löykozu (Test iki yaşından küçüklerin annesinde yapılır.), tüberküloz, bruselloz, mavi dil, infectious bovine rhinotracheitis/infectious pustular vulvovaginitis (IBR/IPV), bovine viral diarrhea /mucosal disease (BVD/MD) hastalıkları yönünden test yaptırılabilir ve on iki ayı geçmeyen aralıklarda bu testler tekrarlanabilir. Test yaptırılması durumunda sonuçların negatif olması gerekir.

(3) İkinci fıkrada belirtilen testlerden herhangi birinin pozitif çıkması durumunda hayvan işletmeden uzaklaştırılır ve boğanın tabii tohumlama izni varsa iptal edilir. Tespit edilen hastalığın ilgili mevzuatına göre işlem yapılır ve on beş gün içinde Bakanlık veri tabanındaki iznin iptali için, Bakanlık ile kayıtlı olduğu merkez birliğine bildirilir.

Tabii tohumlama boğalarının aşılanması

MADDE 10- (1) Tabii tohumlama boğası kullanmak isteyen işletmeler aşağıda belirtilen aşılari yaptırmak zorundadır. Bu kurala uymayan boğalara tabii tohumlama boğası izni verilmez. Zorunlu rutin aşılaması yaptırılmayan boğaların izni iptal edilir:

- a) Boğaya ve sürüye zorunlu şap aşısı.
 - b) Boğaya zorunlu, sürüye isteğe bağlı olarak IBR hastalığına karşı konvensiyonel veya inaktif marker aşısı.
 - c) Boğaya zorunlu, sürüye isteğe bağlı olarak BVD/MD hastalığına karşı inaktif aşısı.
 - ç) İsteğe bağlı olarak boğaya ve sürüye mavi dil hastalığına karşı inaktif aşısı.
- (2) Yapılan aşının prospektüsünde belirtilen koruyuculuk süresine göre aşilar rutin olarak tekrarlanır.

(3) Aşılama tarihinden itibaren otuz gün içinde aşım yaptırılmaz.

(4) Hayvanların aşılanması durumunda; aşılama tarihleri ile hangi aşının kullanıldığı bilgisi numune gönderilirken açıklama olarak eklenir.

(5) Bu Tebliğde yer almayan aşilar için Bakanlık tarafından belirlenen programa uygun hareket edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tabii Tohumlama Boğası İçin İzin Verilmesi

Tabii tohumlama boğası için izin verilmesi

MADDE 11- (1) Hayvan sahibi, tabii tohumlama boğası izni için EK-4'te yer alan dilekçe ve ekinde yer alan başvuru dosyası ile il müdürlüğüne başvuruda bulunur. Başvuru dosyasında aşağıda belirtilen bilgi ve belgeler bulunur:

- a) İşletmeye ait bilgilerin bulunduğu Bakanlık veri tabanından alınmış olan belge.
 - b) TÜRKVET sisteminden alınan işletmede bulunan hayvan listesi.
 - c) Hayvan pasaportu.
 - ç) EK-5'te yer alan tabii tohumlama boğasına ait bilgi formu.
 - d) Sütçü ve kombine ırk aday boğalarda Bakanlık ıslah sisteminden alınan süt verimi ya da süt veriminin belgelendirilememesi hâlinde; genomik test, genetik kusur analizleri ve DNA testi sonuçlarının işlendiği damızlık belgesi sureti.
 - e) Etçi ırklarda damızlık belgesi sureti.
 - f) Sütçü ve kombine ırk aday boğalarda DNA profili belgesi.
 - g) İthal boğalar hariç, EK-6'da yer alan aday tabii tohumlama boğası fenotip uygunluk raporu.
 - ğ) EK-7'de yer alan ve il/ilçe müdürlüğü tarafından düzenlenen boğanın hastalık geçmişi bilgi formu.
 - h) EK-8'de yer alan; aday boğanın il/ilçe müdürlüğünden alınan aşılama bilgileri ve ekinde yapılan aşılarai dair Bakanlık veri tabanından alınan belge.
 - ı) Tabii tohumlama boğasında sağlık testi yapılması durumunda test sonuçları.
 - i) İthal boğalarda ithalatın yapıldığı ülkenin yetkili otoritesi tarafından düzenlenen veteriner sağlık sertifikası sureti.
 - j) İl müdürlüğü döner sermaye saymanlığı hesabına tabii tohumlama boğası izni için yatırılan tutara ait makbuz veya banka dekontunun döner sermaye saymanlığı tarafından onaylı sureti.
- (2) Gerek görülmesi hâlinde, il müdürlüğü tarafından ilave bilgi ve belgeler istenebilir.
- (3) Başvuru dosyasının uygun bulunmaması hâlinde bu durum gerekçesi belirtilerek başvuru sahibine resmî yazı ile bildirilir.
- (4) Başvuru dosyasının uygun bulunması ve bu Tebliğde belirtilen şartların sağlanması durumunda il müdürlüğü tarafından tabii tohumlama boğası izni yazısı verilir ve yedi gün içerisinde Bakanlık ıslah sistemine kaydının yapılması için EK-9'da yer alan form doldurularak Bakanlığa bildirilir.

ALTINCI BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 12- (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

[Ekleri için tıklayınız](#)